

GLASNYT

September 1992

Udgivet af Glashistorisk Selskab Aalborg.
Ansvarshavende: Jørgen F. Rønneft & Poul Schjelder.

The ROMANCE Of GLASS

Indhold:

- Referat:09.10.91. Hvorfor samle på glas? Kai Brøndum Kristiansen.
06.11.91. Glas og drikkevaner. Jan Kock og N.P.Risgård.
22.01.92. Klubaften.
12.02.92. "Fyns Glas". Mogens Schlüter. Glasudstilling.
18.03.92. Werner Pedersen, Århus. Om lampeglasmethoden.
29.04.92. Generalforsamling.
05.05.92. Glasudstillingsfernisering på AHM.
28.08.92. Udflugt til glasudstilling m.m.
- Glas i 450 år. En foredragsaften refereret af Bodil Christensen.
Om rubinglas. Irene M. Kristensen.
"Sybilles Livsvækker". Kai Brøndum Kristiansen.

GLASNYT/ Glashistorisk Selskab Aalborg, Spartavej 3, 9270 Klarup.

Hvorfor samle på glas?. Kaj Brøndum Kristiansen fortæller.

Den 9.10.1991 på Aalborg historiske Museum.

Der var godt fremmøde til aftenens foredrag.

Formanden indledte med at sige, at aftenens emne havde overskriften "Hvorfor samle på glas". Det ville Kaj Brøndum Kristiansen give svaret på og bød ham velkommen.

K.B.K. sagde herefter, at svaret ville komme hen ad vejen, ihvertfald de bevæggrunde, der havde fået ham ind i glassamlernes rækker.

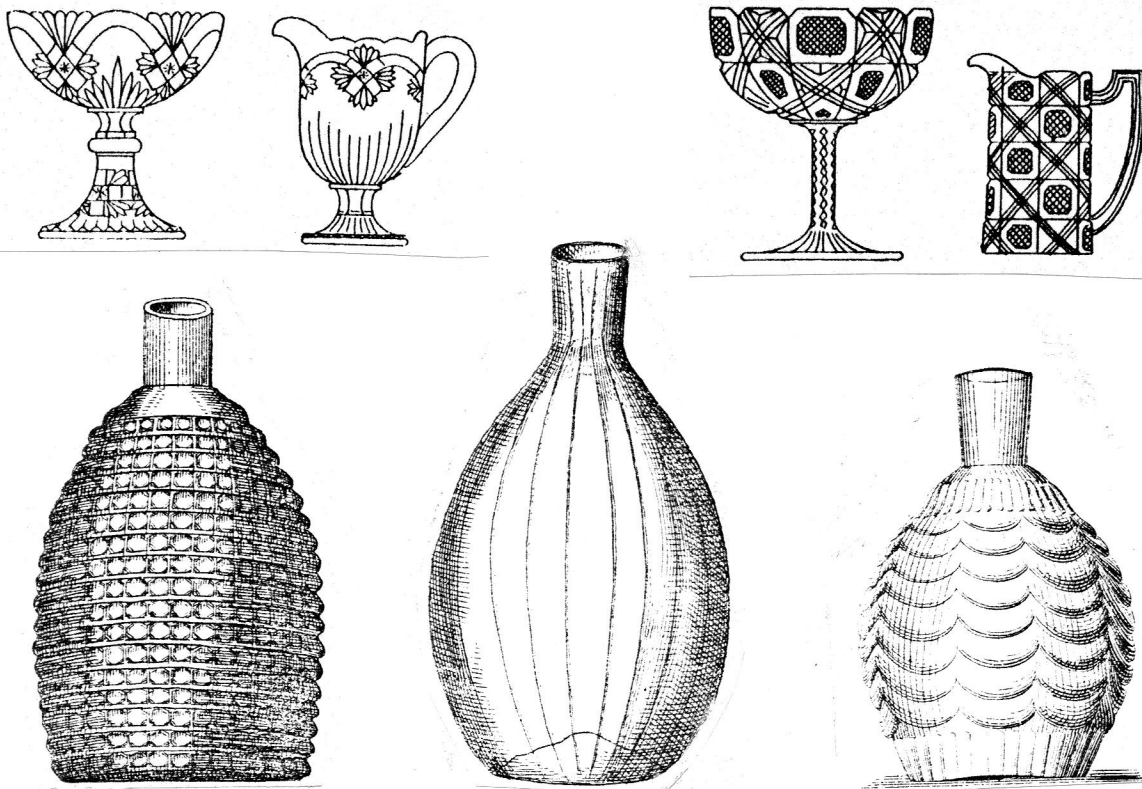
K.B.K. havde i dagens anledning opstillet en miniudstilling i en glasmontre. Emnerne spændte vidt (et tegn på, at K.B.K. interesse for glas ikke er specialiseret i en bestemt retning).

Der var lomme flasker, sukker & flødesæt, vaser og drikkeglas, samt kuriositeter i form af glashatte (askebægere) m.m.

K.B.K. sagde herefter, at han ville køre en dias-serie over nogle af hans glas, som et led i foredraget.

K.B.K. interesse for glas startede for godt 40 år siden. En vens søster havde opstillet nogle røde glas i et vindue, det så enormt flot ud, når lyset blev brudt gennem det røde glas. Det inspirerede ham til, da lejligheden viste sig, at erhverve nogle glas - egentlig var hans interesse for samlerting (kulturhistoriske håndværksting) koncentreret om lertøj på det tidspunkt, men den interesse blev efterhånden afløst af glassene.

Som nævnt startede hans interesse for glas i begyndelsen af 50-erne. Ganske vist havde Peter Riismøller, AHM boret noget i nordjysk glasværkshistorie siden midt i 1930-erne, men interessen for glas var på det tidspunkt svag, idet intet materiale var publiceret, men netop på det tidspunkt startede Peter Riismøller en række på 10 åbne glasmøder i Aalborgshallen. Disse møder gav Peter Riismøller, som havde en registrator med, så meget viden, at det resulterede i nogle artikler om De nordjyske Glasværker i "Arv og Eje", samt senere den - i vores kreds - meget omtalte Glasbog (1. udgave 1963). Så fra starten var AHM i front angående interessen for dansk glas, og den interesse er på fortræffelig vis videreført af Torben Witt og Jan Kock.

K.B.K. fortalte sideløbende med dias-serien, der viste en del af hans samling (enhver ting har sin egen historie, en samler kender sine "børn"), om de bevæggrunde, der har videreført og forstærket hans glasinteresse, og om sjove/gode oplevelser i hans samlertid bl. a. optakten til dannelsen af Glashistorisk Selskab, en ting han var glad for at have medvirket til. K.B.K. konklusion på "Hvorfor samle på glas" kan kort siges sådan. Materialet glas er spændende i struktur, farve og form, det er anvendelig (de kan nemlig ofte drikkes af), det har igennem tiderne undergået store forandringer - stilændringer, hvilket giver stor bredde at samle efter (der er noget for enhver smag og pris). "Jagten" på glas skaber gode kontakter og hygge med andre samlere og handlende, og tilsidst - hvilket ingen jo er ked af - mulighed for at gøre en god handel.

Tilsidst takkede formanden Kaj Brøndum Kristiansen for veludført "arbejde" og overrakte ham under bifald en påskønnelse.

Jørgen F. Rønne

Glas og drikkevaner.

Den 6. november 1991 på AHM.

Formanden bød velkommen til de 2 aktører Niels Peter Risgård og Jan Kock for et fyldt lokale.

NPR startede godt med at byde medlemmerne på et glas vin på hans firmas vegne (Maison Vinimport, Aalborg), derefter ville han fortælle noget om Alsace-vine efterfulgt af vinsmagningen.

Herefter fik JK ordet og sagde, at han, som den anden halvdel i dette arrangement, ville fortælle noget om drikkevaner gennem tiderne.

NPR fortalte herefter noget om Alsace-vinene. De er moderne (passer til de fleste danskers smag). Alsacevin har været dyrket/fremstillet siden Oldtiden. NPR sagde: I kender nok de 7 Alsaces. Dem smagte vi så efterhånden krydret med N.P.Risgårds kommentarer.

Jan Kock fortalte, at vindyrkningens oprindelse d.v.s. forædlingen, fortaber sig et sted i fortiden, eksakt viden haves ikke, men det var Romerne, der udbredte vindyrkningen til de områder, der i dag er kendte for deres gode vin - Rhinen og Frankrig, men også i England lavede man en god vin.

Romerne, som jo var et folk, der kom vidt omkring, medbragte vindyrkningskunsten a.h.t. dets egne soldater, der "krævede" vin, det var de vant til. Særlig i 400-500 årene var der en tæt forbindelse fra Rom til dets "kolonier", hvilket bægere og skåle af glas med emalje, der er fundet, vidner om. Vinen blev opbevaret i tønder og oksehoveder (vinposer i læder), og skulle henstå køligt (i kældre) til den skulle bruges - det var ikke altid lige nemt - så vinkvaliteten var meget svingende.

Om øl fortalte JK, at i Middelalderen forstod især Rostock sig på ølbrygningskunsten.

I 1400 tallet drak man af Pasglas og Benniker, i Middelalderen var det ikke almindeligt med glas - men faktisk var der relativt ret mange, der havde glas.

JK kørte herefter en dias-serie med glas. Serien startede med et billed fra Holland omkring år 1500, her så man geneverflasken.

Renæssancen var en rig periode for overklassen hvad angår brugen af drikkeglas. På et billed fra 1550 med en Frederik d. 4. buffet, var der vist alle mulige drikkekar og de såkaldte skueretter - som var meget almindelig på den tid (de skulle/kunne ikke spises, kun vises frem).

I renæssancen fik Chr. d. 4. rømerglas og glaskander leveret fra Sachsiske Kompagni - det ved man. Også at man havde så mange, at de blev båret ud i kurve. Det var i renæssancen, på Chr. d. 4. tid, at rømerglasset blev almindeligt.

I 1600 tallet fremkom den venetianske fløjte (glastype især brugt til champagne) samt karaflen, den bevarede sin popularitet til ca. begyndelsen af 1900-tallet, også som kuvertkaraffel.

JK omtalte herefter Emma Gad, hvis bog: Vort hjem, foreskriver, hvad der er passende opdækning omkring år 1900 - og det var ikke så lidt. Den giver rimeligvis et klart billede af, hvordan nogle havde det på den tid - ihvertfald havde den udvikling, der startede herhjemme med et komplet service omkring 1870-80, accelereret således, at eksempelvis berlinerglas kunne fåes i 22 slebne størrelser og 12 glatte. Og til champagne havde man champagnekander - det var simpelthen nødvendigt, -glas alene kunne ikke gøre det.

Denne overflod af glas til enhver lejlighed, kunne ikke alle leve op til. Men det problem klarede C.E.Fritzsches Glashandel for nogles vedkommende, han var glashandler og Hofleverandør, men havde også udlejning - endog til Kongen.

JK fortalte også at "drikke" nød stor anseelse - forstået på den måde, at den havde stor bevågenhed f. eks. udgav Thit Jensen en bog om drikkeskikke og -viser.

Efter denne oplevelse til både øre og gane takkede formanden Jan Kock og Niels P. Risgård for en god aften.

Jørgen F. Rønne

Klubaften d. 22. jan. 1992 på AHM.

Aftenen startede med uddeling af årsgaven, efterhånden som folk (medlemmerne) kom.

Med folk godt igang med at studere årsgaven bød formanden velkommen og sagde vedrørende denne, at det jo ikke blev det tidligere omtalte Århus-katalog, som det egentlig var meningen, det var et for dyrt prosjekt på nuværende tidspunkt - prisen for trykningen løber op i ca. 200.000 kr. pga at kataloget skal trykkes i originaltilstand d.v.s. med farver.

Formanden omtalte herefter årsgaven og gav en kort beskrivelse af dette. Årsgaven (kataloget) er sammensat af 3 kataloger fra Holmegård for perioden 1935-1945. Emnerne er vist i stregtegning - en enkelt side har manglet, men er "genskabt".

Herefter sagde han, at han håbede medlemmerne havde taget nogle glas med, som vi måske kunne finde i kataloget, men måske var det for nyt, altså kataloget - i forhold til medlemmernes glas. I kataloget stod iøvrigt nogle ting, der også stod i katalog 1923, så kataloget er ret bredt.

Inden gennemgangen af de medbragte glas, nævnte formanden en glasudstilling om Lauenstienerglas, der ville finde sted i Hannover i løbet af sommeren - det var nok lidt langt væk, men måske ville den senere komme i mere opnåelig afstand - den var absolut et besøg værd.

Herefter var der kaffe og kage.

Efter kaffen så vi på de medbragte ting, "udvalget" var bredt hvad angik alder, oprindelse og teknik.

Det er altid "sjovt" at se "nye" ting, det er det man lærer mest om glas af. Mht medbragte ting, som fandtes i det nye katalog, så var det begrænset, faktisk var der kun 2 ting - en grøn vase (vist side 4) og en skål på fod (vist side 14).

Meget spændende glashistorisk var et lille halvhvidt konisk børnekrus. Iflg. ejeren, så har det tilhørt Erik Walsted Mogenssen, som under et besøg på Aalborg Glasværk i 1924 fik kruset, det skulle være lavet der. Erik Walsted var søn bogholder Walsted Mogenssen, der bestyrede Kastrup Glasværks magasiner i Aalborg til dets lukning.

Øvrige glas: Bl. a. vandkaraffel med hjorte, teskeskål med hankmærket RD 96945, lyseblå vase med hvid emalje, div. blækhuse og frimærkeruller, snapseglass (fremstillet Glasrøgeriet), smørklokke, snapseglass (flere typer) samt diverse vandglas mm.

J.F.R.

Mogens Schlüter fortæller om "Fyns Glas".

Den 12. februar 1992 på AHM.

Formanden bød som vanlig velkommen til arrangementet og især til Mogens Schlüter, som ville fortælle om "Fyns Glas". Formanden sagde endvidere, at den opstillede glasudstilling, der stod i forhallen, og som er arrangeret af Jørgen Rønnest, ville man få lejlighed til at studere nærmere i pausen i M.S. foredrag.

Formanden gav herefter Mogens Schlüter ordet. M.S. startede med at sige, at det emne havde han beskæftiget sig meget med. Han ridsede derefter kort op, hvordan han ville gribe sagen an. Først ville han fortælle om glasværkets historie - suppleret med en dias-serie. Derefter ville han vise nogle dias om Brendekildes ting.

M.S. sagde vedrørende Fyns Glasværks historie og udvikling, at det er en trøls affære, idet den blev afsluttet for et år siden, da blev Odense-afdelingen under Holmegaards Glasværker nedlagt - det var præcis den 1. januar 1991.

M.S. fortalte herefter kronologisk om den udvikling og afvikling af glasværket, der startede sin produktion i 1874 (14. august) under navnet "Odense Glasværk". I 1889 gik glasværket efter mange vanskeligheder fallit - men et nyt aktieselskab blev dannet, det fik navnet "A/S Fyens Glasværk". Produktionen blev genoptaget i april 1890.

Fra tiden som Odense Glasværk kendes der intet katalog, men en samtidig avisomtale nævner produktionen, den var ret broget, men ikke meget forskellig fra andre glasværker.

Fyns Glasværks vanskeligheder fortsatte indtil 11. maj 1892, hvor en ny hyttemester, Adolf Brocks, tiltrådte. Med ham gik glasværket en lys fremtid imøde, idet han ikke blot teknisk var en kapacitet, men også havde lyst og evner til at sætte noget nyt igang. Der kom ikke mindst gang i produktionen af lampekupler og andre opale varer.

Fra tiden som A/S Fyens Glasværk kendes et katalog, der viser produktionen. Kataloget har man hidtil sagt var fra ca. 1890, men udfra nogle opale kupler, der er vist i kataloget, så kan det tidligst være udgivet i 1892, for først på det tidspunkt tiltrådte manden, Adolf Brocks, som kunne lave disse ting.

I 1902 blev glasværket en del af det nye selskab A/S De forenede Glasværker, idet man overtog aktierne i Århus Glasværk og det svenske glasværk Rosdala.

A/S De forenede Glasværker udgav i 1903 et katalog over dets produktion på Fyns Glasværk. Først i nyere tid d.v.s. omkring 1976 blev man i glasinteresserede kredse klar over, at forsiden til dette katalog, benævnt Fyns Glasværks katalog 1903, var tegnet af den også på den tid kendte kunstner Hans Andersen Brendekilde, og at han havde designet en hel del glasdekorationer på dets produktion omkring 1903.

M.S. omtalte herefter en modelbog, han havde fundet om Fyns Glasværks produktion, den er uden årstal - men fra tiden lige efter år 1900 og frem, den viser hele produktionen og er en enestående dokumentation, som intet andet glasværk har.

I 1907 blev A/S De forenede Glasværker sammensluttet med Kastrup Glasværk, det var nødvendigt for at overleve. Denne nye sammenslutning fik navnet A/S Kastrup Glasværk, men dets ledelse kom fra den gamle ledelse i A/S De forenede Glasværker.

A/S Kastrup Glasværk blev i 1965 sammensluttet med Holmegaard Glasværk. Denne sammenslutning fik navnet A/S Kastrup-Holmegaard. Efter at Kastrup Glasværk blev nedlagt i 1979, ændrede man navnet til A/S Holmegaards Glasværker, idet det bestod af 2 glasværker - Holmegaard i Fensmark og Odense-afdelingen (Fyns Glasværk).

Glasværket i Odense blev afviklet over en lang periode, idet det i mange år gik tilbage. I 1930 var der 4 hytter igang og i 1951 beskæftigede man det hidtil højeste antal medarbejdere nemlig 430, men herefter gik det stødt og roligt tilbage, i 1964 var der kun en afdeling tilbage og som tidligere nævnt 1. jan. 1991 lukkede glasværket i Odense.

Sideløbende med denne glasværkshistorie, som her mangler mange fakta, omtalte M.S. de ting, som værket har fremstillet gennem tiderne. Fra tiden før 1892 hvidtglas og flasker (grøntglas), efter 1892 især en stor produktion af lampeglas og opalvarer samt hvidtglas og i mindre grad flasker. En kort tid i 1890-erne lavede man også en hel del marmorerede ting, men de slog ikke rigtig an. Efter år 1900 lavede foruden mange opalvarer også en del syreætsede overfangsting, hvoraf nogle til en vis grad nærmede sig den stil, som den kendte franske glaskunstner Galle havde.

I 1912 overflyttede A/S Kastrup sin presseglasproduktion til Fyns Glasværk, og de blev her en solid grundsten i produktionen i mange år fremover, indtil det i 1950-erne gik tilbage.

I pausen så vi udstilligen. M.S. havde henvist til den under sin gennemgang af glasværkets produktion.

Udstillingens indhold:

Marmorerede vaser (rød-, grå- og grønarmorerede).

Opale, klare og farvede varer (vaser, kander, skåle, børnevandkarafler og -osteklokker) med emaljemalet dekoration, heraf enkelte med dekoration af Brendekilde.

Diverse klare, lyseblå og grønne mundblæste sukkerskåle og flødekander med optiske og slebne mønstre.

Diverse pressede glasvarer (vandglas, lysestager, sukker og flødesæt samt saltkar) i diverse farver: urangrøn, blå, lyseblå, brun og rubinrød.

Udstillingen omfattede ca. 70 ting. Oprindelsen fra Fyns Glasværk er i enkelte tilfælde diskutabel, idet visse ting også kan være lavet på andre glasværker.

Til sidst omtalte M.S. Brendekilde og viste nogle dias af hans produktion (dekorationstegninger og emner).

Efter denne gennemgang, som Mogens Schlüter fik stort bifald for, takkede formanden ham for en god og lærerig aften.

Jørgen F. Rønnest

Foredraget kan uddybes ved følgende litteratur:

Mogens Schlüter: Danske flasker (side 161-167).

Larsen, Riismøller og Schlüter: Dansk Glas 1825-1925. 3. udgave.

Kunst og antikvitetsårbogen 1981. Artikel om H.A.Brendekilde af Mogens Schlüter.

Werner Pedersen, Århus fortæller om lampeglasteknikken.

Den 18. marts 1992 på AHM.

Formanden bød velkommen og sagde derefter: Hvad er lampeglas? Det kræver en forklaring og den har vi indbudt Werner Pedersen til at give. Formanden gav herefter ordet til W.P.

Werner Pedersen havde medbragt diverse rekvisitter - brænder, arbejdsbord og forskellige glasrør - alt klar til demonstration samt en pæn lille flok arbejder af lampeglas, det var især vaser.

W.P. startede med at sige, at hans interesse for lampeglas startede i 1948, hvor han kom i lære som neonrørbygger - teknikken lærte han af forskellige håndværkere. Han fortalte vedrørende lampeglasteknikken, at den i de lande, hvor den i særlig grad udøves, der går den i arv fra far til søn o.s.v. Det var nu ikke tilfældet for hans vedkommende.

For 15-16 år siden fik han arbejde på teknisk skole i Århus, et job han havde den dag i dag, det havde ikke ret meget med lampeglas at gøre, men for et par år siden fik han tid og lyst til at beskæftige sig med sin uddannelse - han havde lyst til at være kreativ.

W.P. fortalte, at når man arbejder med lampeglas - d.v.s. laver diverse arbejder i glas, som er kendetegnet ved, at de er utrolig lette, så bruger man glasrør med borsilikat, de er hurtig til at arbejde med.

W.P. fortalte, at lampeglasarbejder især bruges til teknisk glas som f.eks. termometer, neonrør, kviksølvskontakter, men også til f.eks. glasøjne, men det praktiseres kun få steder, idet det tager 10-15 år at lære at lave et øje rigtigt, derfor går den kunst i arv indenfor bestemte familier.

Også nipsenåle er lampeglasarbejder, dem er især rumænerne dygtige til at lave.

Glasperler frestilles især i tyskland. Centeret for lampeglas ligger i Lauscha, Thüringen. W.P. fortalte, at han fik sine glasrør fra Lauscha, på værket havde de 14.000 forskellige rørkvaliteter og 26.000 recepter.

Juleting - d.v.s. lampeglasarbejder - med forsølvet eller farvet overflade har sit center i Thüringen. Andre ting af forsølvede lampeglasarbejder (skåle, kander, vaser mm.) kaldes fattigmands-sølv - man bruger hertil sølvnitrat (sølvessens).

W.P. fortalte endvidere vedrørende lampeglasteknikken, at en nødvendighed er en brænder - det har man kendt/brugt i ca. 200 år, men moderne brænderteknik og især bygas har gjort, at det for udøveren er blevet nemmere at lave lampeglasarbejdere. Temperaturen skal op på ca. 800 graders Celcius. Imens han talte, demonstrerede han hvordan man laver diverse lampeglasarbejder: vase (lavet af klart glasrør), glaskugle med krog (lavet af et sribet rør - klar og opal - røret er en Lauscha-specialitet), svane (af et blått glasrør) samt et drikkeglas på hul fod. Under fremstillingen sagde W.P. at til små lampeglasarbejder skal man bruge små rør o.s.v. samt at sølvnitrat er meget forurenende, så han foretrak at bruge andre stoffer som belægning til juleting.

Efter demonstrationen fik medlemmerne mulighed for at købe de fremstillede ting og nogle af de medbragte prøver.

Til slut takkede formanden Werner Pedersen for en lærerig aften, hvilket medlemmerne også gav udtryk for.

Jørgen F. Rønne

Generalforsamling på Lindholm Høje Museet.

Den 29. april 1992.

Der var godt fremmøde til denne ordinære generalforsamling. Til generalforsamlingen var der indsendt et forslag om, at Glashistorisk Selskab arrangerer byttemøder for medlemmerne. Forslaget blev nedstemt, som det fremgik af det udsendte referat, efter en livlig diskussion.

Øvrige punkter forløb i en mere stilfærdig stemning - alle valg var genvalg.

Efter generalforsamlingen var der - i lighed med sidste år - rundvisning på museet. Arbejdet var meget fremskredet, men ikke afsluttet.

J.F.R.

GLAS I 450 ÅR.

Som medlemmer af Glashistorisk Selskab kunne læse i "Glasnyt"-april 1991, er der i Glargårde fundet endnu en glastomt. Det var gårdejer Steffensen der på sin mark blev opmærksom på et rødt område. Det er tegn på, der kunne have fundet glasbrænding sted. Sammen med de arkæologisk interesserede brødre Jørgen og Egon Larsen afdækkede de, hvad der ganske rigtigt var en glastomt fra renæssancetiden.

Aalborg Historiske Museums inspektør Jan Kock kom så ind i billedet, og som det er Glashistorisk Selskabs medlemmer bekendt, blev der på Visborggård 31.10.91 - af Visborg Lokalhistoriske Forening, afholdt en foredragsaften, hvor Jan Kock belyste det nye fund, uddybede nordjysk glasproduktion og viste lysbilleder fra udgravningen samt af Dansk glas fra renæssancen og frem til begyndelsen af vort århundrede.

Jan Kock bad alle om at være opmærksomme på områder med tegn på fortidig glasproduktion - og meget gerne kontakte Historisk Museum i Aalborg, hvis man stødte på noget, der kunne være glastomter. Disse er ret sjældne, 30-40 stykker er hidtil fundet i Danmark, til sammenligning har vi ca. 10.000 gravhøje.

Brødrene Larsen fik også megen anerkendelse af Jan Kock for den forskning, de havde foretaget i Glargårde.

Dernæst viste Jørgen Larsen lysbilleder, dels af det nye fund og af ovne, som brødrene havde forsøgt at rekonstruere. En stor samling fragmenter - i gode optagelser - blev også vist fulgt af Jørgen og Egon Larsens kommentarer.

Et par spændende timer opmærksomt fulgt af de over hundrede fremmødte, som egnens præst til start bød velkommen.

Klokken 21.30 var der kaffebord med dejlig hjemmebagt kringle - efterfulgt af glasvurdering af deltagernes medbragte glassemner.

Visborggård er både ude og inde et pragtfuldt sted, der sætter sindet i stemning til en foredragsaften af netop denne art.

Bodil Christensen (referent)

Om Rubinglas.

(Oversat fra artikel i "Praxis der Naturwissenschaften")

Enhver ved, at guld er et gulligt skinnende metal; men i rubinglas er metallisk guld tilstede i form af ekstremt små krystaller, d.v.s. fint fordelte atomklynger. Disse besidder helt andre egenskaber end det massive metal. Guldklyngerne viser en stærk lysabsorption i det blågrønne spektralområde, så at det gennemgående lys synes rødt. En tynd folie af massivt guld (bladguld) viser derimod ved gennemlysning en grøn farve.

Rubinglas hører til de såkaldte anløbsfarveglas. Ved fremstillingen bliver glassmelten tilsat en guldforbinding (f. eks. guldchlorid), som reduceres kemisk, så at metalatomerne findes i opløst form i smelten. Også guldpulver opløses under visse omstændigheder i smeltet glas. Ved relativt hurtig afkøling forbliver guldet opløst i atomar form, og glasset udviser ingen væsentlig farvning. Først når dette berigede glas over længere tid (fra timer til dage) igen bliver opvarmet (f. eks. til 500 graders Celsius), klumper guldatomerne sig efter diffusion sammen i glassets atomstruktur, og anløbsfarven fremkommer. Afkøler man så glasset igen til stuetemperatur, så bliver klyngefordelingen "fastfrosset". Ved fornyet opvarmning og temperering vokser de krystalliske småpartikler videre.

I størrelsesordenen 2 til 20 nanometer, d.v.s. milliontedele millimeter, hvor klyngerne består af fra 1000 til 100.000 atomer, ændrer de små guldkrystaller deres optiske egenskaber ganske væsentligt, og den dybrøde farve optræder. Den gennemsnitlige klyngestørrelse afhænger af gulddindholdet (fra 1:10.000 til 1:100.000) men også af afkølingstid og -temperatur. Farvningen er maksimal ved en klyngestørrelse på 10 nanometer. Desuden ændres farven med voksende klyngestørrelse mod det mere langbølgede, d.v.s. dybere røde.

Foruden guldrubinglas findes der også rubinglas med kobber- eller cadmiumsulfid/selenid, som tilsvarende fremstilles som røde anløbsfarveglas. Gennemlysningsspektrene er noget forskellige men viser alle en relativt skarp absorptionslinie i rødt. De bruges til farvefiltre men er også gennem århundreder blevet anvendt til glasmosaikker i katedralers vinduer og til pynte- og brugsglas.

Ofte bliver guldrubinglas af økonomiske grunde fremstillet som overfangsglas. Et stykke hvidtglas bliver allerede i tyktflydende tilstand overbetrukket med et lag farvet glas. Begge glasemner må have samme varmeudvidelseskoefficient for at overfanget ikke skal springe af ved afkøling. Også til krystalpokaler benytter man ofte overfangsglas, hvori man da kan slibe klare gennemsigtige mønstre.

Farvningen af rubinglas beror på væsentligt anderledes fysiske virkninger end tilfældet f.eks. er med koboltglas, hvilket kan iagttages ved forsøg, der viser, at de større guldklynger - i modsætning til de enkeltvis fordelte koboltioner - ikke absorberer alt andet lys end den relevante farve (rødt, hhv. blå) men spreder en del heraf som et gulliggrønt skær. Man forstår imidlertid ikke til bunds, hvad der rent fysisk sker i rubinglas, da forskningen i disse makromolekyler eller mikrokrystaller endnu er på begyndelsesstadiet.

.....

P.S. Farver er vanskelige at beskrive i sort-hvid, men kobberrubin er en "tung" rød farve, mens guld giver den dybe rubinrøde tone og cadmium-selenglas har den klare røde farve, som er velkendt fra de fynske presseglas. I "Danske flasker" er der en udmærket oversigt over de forskellige måder at farve glas på, som har været brugt til flasker. Kunne Mogens Schlüter mon ikke formås til i en artikel her i bladet at komplettere denne liste med de andre farver, herunder rubinglas, uranglas, aventurin o.s.v.?

Irene M. Kristensen

GLASNYT,
Glashistorisk Selskab Aalborg.

Jeg erindrer at man i et nummer af "Glasnyt" har efterlyst informationer om "Sybilles Livsvækker". Ved en gennemgang af annoncer i Aalborg Stiftstidende Adresse-Stifts Avis d. 4.juni 1888 var der tilfældigvis netop en annonce på den "sikkert" udmærkede eleksir, som jeg vedlægger i fotokopi. Annoncen giver foruden dateringen informationer om, hvor man kunne købe eleksiren og prisen.

Flasken kan således godt være fra 1888-90erne.

venlig hilsen
Kai Brøndum Kristiansen

Annoncen kan findes på Historisk Arkiv, microfilm MIN 29.

Dr. med. H. TROBENOWSKY, Д. Ю. БОРНОВСКИЙ.
Dronningens Tværgade 42, 1. Sal.

Sybilles Livsvækker

(Sundhedsbitter-Essens),

i Virkning, Bellugt og Velsmag ene-
staaende, faas a 150 Ere Flasken i Aalborg
alene hos Hr. S. C. Jørgensen samt i Hurup
pr. Hadsund hos Hr. Jacob Vested.

rhol-
ohrr.

Byen
gode.

plai

Sort
nlar

Glasudstillingsfernisering.

Den 5. juni 1992 på Aalborg Historiske Museum.

Udstillingen, der var arrangeret af GS i anledning af Aalborg by 2 x 650 års jubilæum, og som viste diverse glas og flasker med relation til Aalborg by og folk, havde ikke helt den tilslutning man kunne ønske sig - sandsynligvis pga det valgte tidspunkt - kl. 14.00 en fredag eftermiddag.

Til de, der var mødt frem, blev der budt på et glas Aalborg jubilæumsvin, som Sigurd Müllers Vinhandel A/S var vært for. Udstillingen blev åbnet af formanden, idet den oprindelige havde frafald pga sygdom.

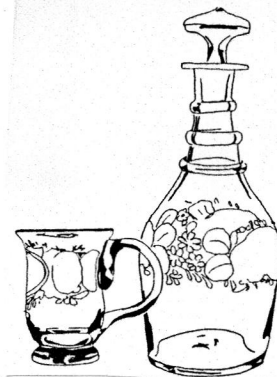
Mens vi nød vinen, så vi på udstillingen, der bestod af ca. 70 ting. Til udstillingen var der lavet en fortegnelse med en beskrivelse af udstillingens formål og indhold.

Jørgen F. Rønnest

Udstillingsfortegnelse medfølger.

EKSKURSION/UDFLUGT.

Kombinationen ekskursion/udflugt i Glashistorisk Selskab - lørdag, den 29. august 1992 viste sig at være et særdeles godt valg.

Centrum for turen var besøget på Sønderborg Slot, hvor den kendte glassamler og bogskribent læge Harald Roesdahl sluttede sin mere end 2 måneder lange udstilling. Mange montre fyldt til bristepunktet med veldokumenterede glasemner var opstillet i Slottets Riddersal.

Glashistorisk Selskab's medlemmer havde den glæde at blive modtaget af en veloplagt hr. Roesdahl, der ønskede hjertelig velkommen og i et par timer sagligt - men også krydret med små anekdoter-gennemgik sin dejlige og spændende glassamling.

Udflugten bød også på sejltur til Kappeln og servering af frokost ombord. Derefter bustur gennem det smukke Slesvig og et besøg i et stort indkøbscenter. Videre gik det så mod Glashistorisk Selskab's hjemby Aalborg, hvor der undervejs blev nydt middag på en landsbykro.

Der lød rosende toner fra medlemmer og gæster, da dagen sluttede.

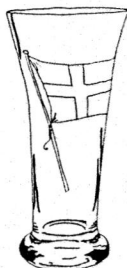
Bodil Christensen
referant

575

576

577

